

WOJEWODA
ZACHODNIOPOMORSKI

Szczecin,

r.

Znak: ZPS-3.431.3.1.2022.ML

Pani Katarzyna Budzyła
Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Białogardzie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 22 pkt 8 i art. 127 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r., poz. 901 ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. z 2020, poz. 2285) inspektorzy Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie Delegatura w Koszalinie przeprowadzili w dniach 5-9 września 2022 r. kontrolę kompleksową w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Białogardzie. Kontrolą objęto zagadnienia dotyczące sposobu realizacji zadań określonych w ustawie o pomocy społecznej w okresie od dnia 1 stycznia 2021 r. do dnia kontroli.

W związku z kontrolą, której wyniki opisane zostały w protokole kontroli, podpisanym bez zastrzeżeń w dniu 13 czerwca 2023 r., przedstawiam Pani wystąpienie pokontrolne.

Działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Białogardzie oceniono pozytywnie z nieprawidłowościami.¹

Dyrektorem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Białogardzie jest Pani Katarzyna Budzyła - w okresie od 3 września 2021 r. do 31 grudnia 2021 r. pełniła obowiązki Dyrektora, a od 1 stycznia 2022 r. zatrudniona jest na stanowisku Dyrektora MOPS. Poprzednim Dyrektorem jednostki (do dnia 31 grudnia 2021 r.) była Pani Karolina Krzemińska.

Miasto Białogard liczy 21.577 mieszkańców. W Ośrodku zatrudnionych jest 55 pracowników, w tym (w dniach kontroli) 11 pracowników socjalnych. Ośrodek w dniach kontroli spełniał zatem warunek art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej w kwestii dotyczącej zatrudnienia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony na 2 tys. mieszkańców.

Dyrektor oraz pracownicy socjalni Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Białogardzie posiadają odpowiednie kwalifikacje, wymagane przepisami art. 116 ust. 1, art. 156 oraz art. 122 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej. Ponadto w kontrolowanym okresie pracownicy socjalni MOPS podnosili swoje kwalifikacje poprzez uczestnictwo w szkoleniach.

¹ Przyjęto 4-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

Zgodnie z art. 16a ust. 1 ustawy o pomocy społecznej MOPS w Białogardzie corocznie przygotowuje Ocenę zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalną sytuacji społecznej i demograficznej gminy. Ostatnią, za rok 2021, sporządzono i przekazano za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej w dniu 28 kwietnia 2021 r. oraz Radzie Miejskiej w Białogardzie w dniu 29 kwietnia 2022 r.

Zgodnie z art. art. 17 ust. 1 pkt 17 ustawy o pomocy społecznej Ośrodek przekazał w wyznaczonym terminie *Sprawozdanie z realizacji programu „Posiłek w szkole i w domu”* oraz *Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach MRiPS-03-R*. Ponadto MOPS sporządza corocznie *Sprawozdanie z działalności*. Ostatnie, za rok 2021, przekazano do Urzędu Miejskiego w Białogardzie dnia 29 kwietnia 2022 r.

Na podstawie zbadanej w trakcie kontroli dokumentacji ogólnej oraz spraw indywidualnych nie stwierdzono nieprawidłowości co do merytorycznej zasadności przyznawania poszczególnych rodzajów świadczeń. Rodziny spełniały kryterium dochodowe uprawniające do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Podczas kontroli ustalono, że przyjęte wnioski o udzielenie pomocy oznaczone zostały datą wpływu. Zgromadzona w aktach indywidualnych spraw dokumentacja była kompletna, przejrzysta. W przeważającej części spraw terminowo przeprowadzano wywiady środowiskowe, poprawnie ustalano w nich sytuację rodzinną, mieszkaniową, zdrowotną i dochodową świadczeniobiorcy. Akta obejmowały również w razie konieczności dokumenty potwierdzające stan zdrowia oraz niepełnosprawność świadczeniobiorcy. Decyzje administracyjne zawierały wszystkie elementy, określone w art. 107 Kpa.

W pięciu wskazanych w treści protokołu decyzjach przyznano świadczenie niepieniężne (udzielenie schronienia) z datą wcześniejszą niż data wydania decyzji, w jednym przypadku również z datą wcześniejszą niż data złożenia wniosku oraz przeprowadzenia wywiadu, co jest niezgodne z art. 106 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej. Ponadto ze specyfiki świadczeń niepieniężnych wynika, że mogą być one realizowane dopiero po podjęciu przez Dyrektora ośrodka decyzji o ich udzieleniu. Nie mogą zatem zostać przyznane z mocą wsteczną, a jedynie być udzielone jedynie na przyszłość (np. Wyrok NSA z dnia 30 kwietnia 2020 r. I OSK 4131/18). Podobnie w wielu spośród skontrolowanych decyzji w sprawie udzielenia pomocy w formie posiłku, a także w jednym przypadku z zakresu specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, świadczenie niepieniężne przyznano z datą wcześniejszą niż data wydania decyzji.

W trzech skontrolowanych sprawach dot. zasiłków stałych świadczenie zostało przyznane niezgodnie z art. 106 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej. Przepis ten stanowi, że świadczenia pieniężne z pomocy społecznej przyznaje się i wypłaca za okres miesiąca kalendarzowego, począwszy od miesiąca, w którym został złożony wniosek wraz z wymaganą dokumentacją. W przypadku gdy uprawnienie do świadczenia nie obejmuje pełnego miesiąca, świadczenie przyznaje się za niepełny miesiąc, a kwotę świadczenia ustala się, dzieląc pełne kwoty przez liczbę dni kalendarzowych tego miesiąca i mnożąc przez liczbę dni objętych świadczeniem. Przyznanie zasiłku stałego z pomocy społecznej zależne jest m.in. od stopnia niepełnosprawności. We wszystkich wskazanych przypadkach świadczeniobiorcy posiadali orzeczenia o stopniu niepełnosprawności (uprawnienie do świadczenia) z datą wcześniejszą niż miesiąc złożenia przez nich wniosku o przyznanie świadczenia w postaci zasiłku stałego. Świadczenie to wówczas należy przyznać, bez względu na dzień złożenia wniosku za cały miesiąc i w pełnej wysokości. Ośrodek natomiast przyznał ww. świadczenia

np. od dnia wydania przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, a także od dnia wystawienia przez Lekarza Orzecznika ZUS dokumentu - orzeczenia o niezdolności do pracy. Jest to niezgodne z treścią cytowanego przepisu ustawy o pomocy społecznej.

W jednej ze skontrolowanych spraw wniosek o przyznanie zasiłku stałego z dnia 27 stycznia 2021 r. załatwiony został dopiero 4 marca 2021 r., tj. z przekroczeniem terminu, określonego w art. 35 § 3 Kodeksu postępowania administracyjnego. Ponadto świadczenia (zasiłki stałe), których wysokość, z powodu zmiany przepisów (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2021 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej - Dz.U. z 2021 r., poz. 1296), powinna być podniesiona od 1 stycznia 2022 r., zostały wypłacone w wyższej kwocie dopiero w lutym wraz z wyrównaniem kwoty za styczeń.

W wielu skontrolowanych sprawach z zakresu świadczeń pieniężnych na zakup posiłku, a także zasiłków celowych w ramach świadczeń własnych, decyzje wydane zostały z naruszeniem art. 35 Kodeksu postępowania administracyjnego. W konsekwencji przedłużającego się postępowania klient otrzymywał świadczenie ze znacznym opóźnieniem w porównaniu do daty złożenia wniosku (np. wypłata w marcu za miesiące styczeń, luty i marzec).

W podstawach prawnych decyzji przyznających pomoc w postaci świadczenia pieniężnego na zakup posiłku (świadczenie pieniężne) powoływano się na Uchwałę Nr IV/21/2018 z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie zasad zwrotu wydatków za świadczenia z pomocy społecznej w formie posiłku albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023, czyli regulującą zasady udzielania świadczeń niepieniężnych. Jednak w czasie trwania kontroli poprawiono szablon decyzji przyznających świadczenia pieniężne w ramach omawianego programu – w podstawie prawnej figuruje stosowna uchwała Rady Miejskiej o podwyższeniu kwot kryteriów dochodowych. Odstępuję zatem od wydania zalecenia w tym zakresie.

W dwóch skontrolowanych sprawach dot. udzielenia zasiłku celowego przekroczone termin sporządzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego. Zgodnie z § 3 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 8 kwietnia 2021 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz.U. z 2021 r. poz. 893) wywiad przeprowadza się w terminie 14 dni roboczych od dnia powzięcia wiadomości o konieczności jego przeprowadzenia.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Białogardzie zaangażował się w realizację wielu programów i projektów na rzecz społeczności lokalnej, m.in. Program „Korpus Wsparcia Seniorów”, Program MRiPS „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”, projekt „ProOpieka - kompleksowe usługi opiekuńcze” na terenie Miasta Białogard, „Lodówka Społeczna - podziel się jedzeniem – nie wyrzucaj”.

Pomimo zawieszenia działalności magazynu odzieży w związku z wprowadzeniem stanu epidemicznego w Polsce, pomoc w formie odzieży została utrzymana dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji, wymagających niezwłocznego wsparcia i zaopatrzenia w odzież, w szczególności na potrzeby działań policji czy osób bezdomnych.

Grupa dzieci i młodzieży z mniejszymi szansami, które ze względu na swoją sytuację, wynikającą z problemów rodzinnych, niepełnosprawności, ubóstwa ma utrudniony dostęp do

letniego wypoczynku, dzięki współpracy MOPS z Kuratorium Oświaty w Szczecinie korzysta z nieodpłatnych kolonii letnich.

MOPS w Białogardzie świadczy pomoc osobom opuszczającym zakłady karne. W zależności od zdiagnozowanych potrzeb udziela się pomocy pieniężnej lub niepieniężnej (posiłki w stołówce MOPS, żywność w naturze z Banku Żywności, poradnictwo w zakresie pokonania trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, praca socjalna w zakresie motywowania do aktywnego poszukiwania pracy oraz wiele innych). Wsparciem objęte są również rodziny osób osadzonych, które znajdowały się w trudnej sytuacji bytowej.

W okresie objętym kontrolą w MOPS zawarto 88 kontraktów socjalnych. Podczas kontroli przeanalizowano 6 z nich. Realizowano je zgodnie z założeniami. W aktach opisano szczegółowo sytuację osób i ich rodzin, a także określano cele i założenia kontraktu, ustalano daty oceny realizacji kontraktu, nadzorowano realizację zaplanowanych działań, sporządzano oceny i monitorowano sytuację osób realizujących kontrakt oraz po jego zakończeniu.

Miasto Białogard korzysta z żywności dla osób najbardziej potrzebujących w ramach „Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020” współpracując w tym zakresie z Bankiem Żywności w Nowych Bielicach. Rocznie z zasobów Banku Żywności w Nowych Bielicach pomoc otrzymuje około 1.300 osób z terenu Miasta Białogard.

Stwierdzone nieprawidłowości i uchybienia wynikały z dużej rotacji kadry, w tym również zmian na stanowiskach kierowniczych, a co się z tym wiąże - braku wnikliwej kontroli dokumentacji przed wydaniem decyzji w sprawie. Skutkiem jest udzielanie i wypłacanie świadczeń ze znacznym opóźnieniem, przyznawanie świadczeń niepieniężnych z datą wsteczną w części analizowanych spraw. Ponadto błędna interpretacja przepisów spowodowała nieprawidłowe ustalenie daty przyznania zasiłków stałych w trzech przypadkach. Osobą odpowiedzialną za prawidłową realizację zadań jest dyrektor jednostki.

W wyniku poprzedniej kontroli kompleksowej, przeprowadzonej w MOPS w Białogardzie w dniach 7-11 czerwca 2017 r., działalność jednostki oceniono pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości. Przeanalizowano zatem sposób realizacji zaleceń zawartych w Wystąpieniu pokontrolnym Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 24 października 2017 r. (Znak: K-S-1.431.1.11.2017.ML). Stwierdzono, że w kontrolowanym okresie:

1. Przyznawano świadczenia w ramach wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania zgodnie z zasadami określonymi w stosownej uchwale Rady Ministrów,
2. Dokonano zwrotu dotacji za rok 2016 oraz za rok 2017 r. w wyznaczonym terminie,
3. Udzielano schronienia zgodnie z zasadami określonymi w art. 48a ust. 1 i 2 oraz art. 106 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej.

Zalecenia zostały zatem zrealizowane.

W związku z powyższym na podstawie art. 128 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej

zalecam:

jako zalecenie zwykłe w zakresie formy decyzji:

1. Wydawanie decyzji administracyjnych o przyznaniu lub odmowie przyznania świadczenia zgodnie z art. 106 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej po przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego. Ponadto w przypadku świadczeń niepieniężnych - data przyznania świadczenia nie może być wcześniejsza niż data wydania decyzji.

jako zalecenia znaczące w zakresie pomocy dla klienta:

1. Przyznawanie świadczeń zgodnie z art. 106 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej, tj. za okres miesiąca kalendarzowego, począwszy od miesiąca, w którym został złożony wniosek.
2. Skorygowanie wysokości świadczeń (zasiłki stałe) dla klientów, którym przyznano zasiłki z późniejszą datą.
3. Prowadzenie postępowania bez zbędnej zwłoki - wydawanie decyzji zgodnie z art. 35 Kodeksu postępowania administracyjnego.

jako zalecenie zwykłe w zakresie przyjętych procedur:

1. Terminowe przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowego oraz ich aktualizacji, zgodnie z § 3 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 8 kwietnia 2021 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz.U. z 2021 r. poz. 893), tj. w terminie 14 dni roboczych od dnia powzięcia wiadomości o konieczności jego przeprowadzenia.

Zgodnie z art. 128 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej jednostka kontrolowana, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, może zgłosić do nich pisemne zastrzeżenia.

Proszę o przekazanie informacji o sposobie realizacji powyższych zaleceń w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia.

Właściwy podpis na oryginale

Do wiadomości:
Pani Emilia Bury
Burmistrz Białogardu